

บทความวิชาการ (Academic Article)

ทฤษฎีการรื้อสร้างกับการอ่านตีความ

DECONSTRUCTION THEORY AND INTERPRETATIVE READING

Received: July 11, 2019

Revised: September 27, 2019

Accepted: October 15, 2019

ภัทราภรณ์ ช้อยหิรัญ^{1*}

Phattaraporn Chohiran^{1*}

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

¹Faculty of Education, Dhonburi Rajabhat University, Bangkok 10600, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: k_p_p_t@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งเสนอให้เห็นถึงกระบวนการอ่านตีความในรูปแบบของการใช้ทฤษฎีการรื้อสร้าง ซึ่งเป็นทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ที่เน้นวิธีการอ่านตัวบท ทำให้การอ่านตัวบทไม่ใช่การอ่านเพื่อหาความหมายที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวบท แต่เป็นการอ่านเพื่อหาความเป็นไปได้ของความหมาย ซึ่งมีทั้งการเพิ่มเติมและที่ยังมาไม่ถึง หรือที่เรียกว่า “ความหลากหลาย” (Difference) ซึ่งวิธีการอ่านตีความในรูปแบบนี้จะเป็นการอ่านเพื่อรื้อสร้างของตัวบท และเผยให้เห็นความย้อนแย้งในโครงสร้างเดิม ซึ่งหลักการสำคัญของการรื้อสร้าง คือ การวิเคราะห์การทำงานของคู่ตรงข้ามในโครงสร้างลึกของความคิดและวัฒนธรรมตามทฤษฎีโครงสร้างนิยม มุ่งให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความไม่มีเสถียรภาพของภาษามีการเปลี่ยนแปลง และความซับซ้อนของความหมาย อีกทั้งยังถือได้ว่าเป็นหนึ่งในการแสดงออกทางความคิดที่สำคัญ และสามารถตีความได้หลากหลาย โดยจะเป็นการตีความตัวบทมากกว่าการแสวงหาความจริงจากตัวบท วิธีการรื้อสร้างจะทำได้โดยการนำเอาตัวบทมาแยกหรือแบ่งเป็นส่วนย่อย วิเคราะห์ว่าตัวบทที่ถูกแยกย่อยแล้วนี้ขึ้นอยู่กับตัวสมมติที่ได้กำหนดไว้แล้วล่วงหน้า และพลังทางวาทศิลป์อย่างไรบ้าง

คำสำคัญ: ทฤษฎีการรื้อสร้าง ทฤษฎีโครงสร้างนิยม การอ่านตีความ

Abstract

This article presents the process of interpretative reading by utilizing the deconstruction theory, which is a linguistic theory focuses on how to read text. According to this theory, reading is not to find the hidden meanings in the text, but to find the possibilities of meanings, which may be additive or yet-to-come. This process of reading is also known as difference, in which the method of reading and

interpretation is to deconstruct the text and reveal the contradictions in the original structure. The main principle of deconstruction is the analysis of the dual oppositions in the deep structure of thoughts and culture according to structuralism. The deconstruction of the text aims for readers to see that language has instability, changes, and complexity of its meaning; language is an expression of thoughts; and language can be interpreted in various ways. However, the interpretation is of the text, rather than to seek truth from the text. The deconstruction can be done by separating and dividing the text into sections and analyzing how the sections are based on prior assumptions or rhetorical power.

Keywords: Deconstruction Theory, Structuralism, Interpretative Reading

บทนำ

ทฤษฎีการรื้อสร้าง (Deconstruction) เป็นทฤษฎีหลังโครงสร้างนิยมทางภาษาศาสตร์ซึ่ง Jacques Derrida นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส เป็นผู้ริเริ่มทฤษฎีนี้ขึ้น โดยมีผลสืบเนื่องมาจากทฤษฎีโครงสร้างนิยมที่นักทฤษฎีโครงสร้างนิยมเห็นว่าจินตนาการเกี่ยวกับโลกนั้นเป็นโครงสร้างของคู่ความแตกต่าง นั่นคือ มนุษย์มักจะจินตนาการถึงสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในโลกนี้ด้วยความคิดเกี่ยวกับความแตกต่าง เช่น สิ่งมีชีวิต/ไม่มีชีวิต ร้อน/หนาว วัฒนธรรม/ชนชาติ คู่ตรงข้ามนี้เป็นโครงสร้างของความหมาย และสามารถอธิบายความคิดทางวัฒนธรรมได้ (Sangkhanpanthanon, 2016) อาจกล่าวได้ว่า วิธีคิดแบบโครงสร้างนิยมจะเชื่อในการมีอยู่ เป็นอยู่ และดำรงอยู่ของสรรพสิ่ง ขณะที่วิธีคิดแบบหลังโครงสร้างนิยมไม่เชื่อในการมีอยู่ เป็นอยู่ แต่มองว่าสรรพสิ่งหมุนเวียนเปลี่ยนแปลง ดังนั้นจึงไม่มีสิ่งที่เป็นอยู่ จะมีก็แต่สิ่งที่กำลังจะเกิด กำลังจะเป็น Sangkhanpanthanon (2016) กล่าวว่า นักทฤษฎีหลังโครงสร้างนิยมจะปฏิเสธความเป็นองค์รวม ความเป็นสากล และความเชื่อเกี่ยวกับโครงสร้างของคู่ตรงกันข้าม ที่ทำให้มีการปิดกั้นไม่ให้เกิดความหมายใหม่ๆ ทางภาษาและวัฒนธรรม จึงกล่าวได้ว่า ทฤษฎีหลังโครงสร้างนิยมมีแนวคิดปฏิเสธกฎเกณฑ์ของโครงสร้างนิยม และได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์โครงสร้างนิยมมาสู่กระบวนการทัศน์ใหม่ในการศึกษาวรรณคดี และวัฒนธรรม เช่น ทฤษฎีการรื้อสร้าง (Deconstruction) เป็นต้น

Derrida (1980) นักทฤษฎีหลังโครงสร้างนิยมได้นำทฤษฎีการรื้อสร้าง (Deconstruction) ไปทดลองใช้ในการวิจารณ์วรรณกรรมจนได้รับความสนใจ และทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีการวิเคราะห์การทำงานของคู่ตรงข้ามในโครงสร้างลึกของความคิดและวัฒนธรรมตามทฤษฎีโครงสร้างนิยม มุ่งให้ผู้อ่านได้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง และความซับซ้อนของความหมายที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ด้วยเหตุนี้ทฤษฎีการรื้อสร้างจึงเป็นอีกทฤษฎีหนึ่งที่สามารถนำมาใช้กับกระบวนการอ่านตีความที่จะช่วยให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความไม่มีเสถียรภาพของภาษา มีการเปลี่ยนแปลง และความซับซ้อนของความหมาย อีกทั้งยังถือได้ว่าเป็นหนึ่งในการแสดงออกทางความคิดที่สำคัญ และสามารถตีความได้หลากหลายโดยจะเป็นการตีความตีความมากกว่าการแสวงหาความจริงจากตัวบท

ความเป็นมาของทฤษฎีการรื้อสร้าง (Deconstruction Theory)

คำว่า Deconstruction เป็นคำที่มาจากภาษาเยอรมัน คือ “Abbau” ซึ่งมีความหมายว่า ปลดปล่อยหรือการแก้ไข เป็นคำที่ Husserl ได้ใช้มาก่อน จากนั้น Martin Heidegger จึงได้นำคำนี้มาใช้ในรูปศัพท์ว่า “Destruktion” เพื่ออธิบายแนวความคิดทางปรัชญา โดยกล่าวถึงวิธีการทางปรัชญาที่ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การลดทอน (Reduction) 2) การสร้าง (Construction) และ 3) การทำลาย (Destruction) โดยทั้ง 3 ขั้นตอนนั้น จะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน คือ การสร้างจะมีความเกี่ยวข้องกับการทำลาย แต่การทำลายนั้นไม่ได้หมายความว่า เป็นการทำลายทั้งหมด แต่เป็นการทำลายที่มีลักษณะของการรื้อโครงสร้างเท่านั้น ซึ่งแนวความคิดนี้ต่อมาได้นำมาใช้กับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย (Wisutthangkur, 2007)

ทฤษฎีการรื้อสร้างเป็นทฤษฎีหนึ่งที่ตั้งอยู่ในกลุ่มหลังโครงสร้างนิยม ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ให้กำเนิดแนวคิดรื้อสร้างขึ้นมาได้แก่ Jacques Derrida ปรัชญาเมธีร่วมสมัยเชื้อสายยิว ชาวฝรั่งเศส และถูกจัดให้เป็นนักทฤษฎีหลังโครงสร้างนิยม เนื่องมาจากผลงานการวิจารณ์เกี่ยวกับภาษาศาสตร์โครงสร้างนิยม (structuralist linguistics) ของ โซซูร์ และมานุษยวิทยาโครงสร้างนิยมของ โคลด เลวี – สตราสส์ (Sangkhanpanthanon, 2016)

ทฤษฎีการรื้อสร้างเริ่มก่อตัวขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 60 ในระยะแรกเริ่มคำว่า การรื้อสร้าง (Deconstruction) เป็นคำศัพท์เทคนิคทางปรัชญา ต่อมาได้ถูกนำไปใช้โดยบรรดานักวิจารณ์ทางวรรณกรรม จากนั้นจึงแพร่ขยายไปยังศาสตร์อื่นๆ ตั้งแต่ต้นทศวรรษที่แปดสิบจนถึงนักการศาสนา ผลงานของ Jacques Derrida มีจำนวนมาก และส่วนใหญ่เป็นงานที่อ่านยากจนถึงขั้นไม่ชวนอ่าน (Charoensin-o-lam, 2011) ผลงานชิ้นสำคัญของ Jacques Derrida เรื่อง Of Grammatology และหนึ่งในความเรียงเรื่องแรกๆ ที่ได้มีการแปลคือ “Structure, Sign, and Play in the Discourse of Human Sciences” ถือได้ว่าเป็นงานเขียนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการรื้อสร้าง และทำให้เป็นที่รู้จักดีในกลุ่มปัญญาชนที่ใช้ภาษาอังกฤษ (Jirasatthumb, 2010)

การรื้อสร้างเป็นทฤษฎีที่มีรากฐานมาจากแนวคิดทางปรัชญาที่เน้นเรื่องของการอ่านใหม่ (Re-reading) ในงานเขียนทางปรัชญา ต่อมาได้ส่งผลกระทบต่อการศึกษาวรรณคดีในฐานะที่เป็นวิธีการอย่างหนึ่งของการวิจารณ์และการศึกษาเชิงวิเคราะห์และสอบสวน แนวคิดการรื้อสร้างจึงเป็นแนวคิดที่มุ่งวิเคราะห์ให้เห็นถึงความไม่มีเสถียรภาพของภาษา และถือได้ว่าเป็นหนึ่งในการแสดงออกทางความคิดที่สำคัญและทรงพลังที่สุดของแนวคิดหลังโครงสร้างนิยม

สาระสำคัญของทฤษฎีการรื้อสร้าง

ทฤษฎีการรื้อสร้าง (Deconstruction) เป็นแนวคิดที่นักคิดหลังทฤษฎีโครงสร้างนิยม นำมาใช้หักล้างความคิดพื้นฐานของทฤษฎีโครงสร้างนิยมโดยมี Jacques Derrida นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสเป็นผู้ริเริ่มความคิดขึ้นในปี ค.ศ. 1966 และนำไปทดลองใช้วิจารณ์วรรณกรรมในปี 1980 โดยทฤษฎีการรื้อสร้างนี้เรียกได้ว่าเป็นการวิจารณ์ “หลังโครงสร้างนิยม”

ทฤษฎีการรื้อสร้างตามแนวคิดของ Jacques Derrida ต่างจากทฤษฎีโครงสร้างนิยมตรงที่ไม่เชื่อในการมีอยู่ กล่าวคือไม่เชื่อว่า วัตถุ (บวธรรมกรรม สังคม หรือมนุษย์) มีระบบหรือโครงสร้างซ่อนอยู่ โดยที่ Jacques Derrida นั้น ได้สรุปประเด็นสำคัญของความไม่เชื่อใน 3 ประเด็นด้วยกัน คือ

1. ไม่เชื่อเรื่อง การมีอยู่ การดำรงอยู่ของฐานราก ศูนย์กลาง องค์รวม หรือ จุดกำเนิด เพราะเห็นว่าความคิดเหล่านี้เป็นการคิดแบบหยุดนิ่ง แน่นนอน และตายตัวที่เชื่อใน “จุดคงที่”
2. การไม่เชื่อในเรื่อง การปรากฏตัวที่สมบูรณ์ เพราะเห็นว่าไม่มีสิ่งนี้ จะมีก็แต่การปรากฏที่ไม่ปรากฏของสรรพสิ่ง
3. ไม่เชื่อในความเป็นศูนย์กลางของมนุษย์ในฐานะองค์ประธาน เชื่อว่ามนุษย์นั้นเป็นเพียง “ผลลัพธ์” ของระบบสังคม (ไม่เชื่อในอิสระหรืออำนาจอธิปไตยของมนุษย์)

จากแนวคิดในเรื่องการไม่เชื่อในการมีอยู่ เป็นอยู่ ที่มองว่าสรรพสิ่งหมุนเวียนเปลี่ยนไป มีแต่สิ่งที่กำลังจะเกิด และกำลังจะเป็น (Becoming) นี้เองจึงทำให้การวิพากษ์ด้วยโครงสร้างภาษาที่สืบทอดมาจากแนวคิดโครงสร้างนิยมก็ถูกมองข้ามไป สุดท้ายไม่มีสัญญา ไม่มีโครงสร้างที่ตายตัว ทั้งรูปสัญญะและความหมายสัญญะก็เปลี่ยนไปตามสถานการณ์ และเวลา โครงสร้างก็เป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน มีอยู่เพียงแค่ช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น (Charoensin-o-lam, 2011)

ในสกุลความคิดแบบโครงสร้างนิยมนั้นเชื่อในการมีอยู่ ดำรงอยู่ของสิ่งที่เรียกว่า “ศูนย์กลาง” (Center) แต่สกุลความคิดแบบหลังโครงสร้างนิยมอย่าง Jacques Derrida กลับเห็นว่าไม่มีสิ่งที่เรียกว่า “ศูนย์กลาง” (Center) Charoensin-o-lam (2011) อธิบายว่า วิธีคิดแบบศูนย์กลางนิยมเป็นวิธีคิดที่มีบทบาทอย่างมากของปรัชญาตะวันตก คือ การให้ความสำคัญความเป็นศูนย์กลาง (Center) แม้แต่ทฤษฎีโครงสร้างนิยมก็เป็นทฤษฎีที่เชื่อในการดำรงอยู่ของสิ่งที่เรียกว่าศูนย์กลาง แต่ความคิดแบบหลังโครงสร้างนิยมกลับไม่เชื่อในสิ่งนี้ ดังที่ Jacques Derrida กล่าวว่า จะมีก็แต่การทำหน้าที่หรือบทบาทของศูนย์กลางที่เปลี่ยนแปลงไปตามความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียกว่า “ศูนย์กลาง” อีกต่อหนึ่ง ดังนั้นศูนย์กลางในความหมายของ Jacques Derrida เป็นเรื่องของบทบาทหน้าที่ (Function) ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ ไม่ใช่สิ่งที่ดำรงอยู่ ศูนย์กลางจึงเป็นเพียงการละเล่นแบบหนึ่งที่สามารถแทนที่ด้วยสิ่งอื่นหรือผ่านการใช้ภาษาเมื่อไม่มีศูนย์กลางที่แน่นอน

นอกจากวิธีคิดแบบศูนย์กลางนิยมที่ Jacques Derrida มีทัศนะแตกต่างจากทฤษฎีโครงสร้างนิยม วิธีคิดแบบคู่ตรงข้ามก็เป็นอีกวิธีคิดหนึ่งที่ Jacques Derrida เห็นว่า ไม่มีความเป็นคู่ตรงข้าม (Binary Opposition) ในระบบของภาษาและรหัสใดๆ วัฒนธรรมตะวันตกอิงอยู่กับการคิดแบบคู่ตรงข้าม ในแง่นี้โครงสร้างนิยมก็ยังยึดในความคิดเก่า เพราะเชื่อในวิธีคิดแบบคู่ตรงข้าม ซึ่งการคิดแบบคู่ตรงข้ามนั้นทำให้มีการจัดลำดับความสำคัญเกิดขึ้น ค่าๆ หนึ่งอาจถูกทำให้มีค่าสูงขึ้น ในขณะที่อีกค่าถูกทำให้ต่ำลง หรือถูกกลบเลื่อนไป เช่น คู่ตรงข้ามระหว่างธรรมชาติกับวัฒนธรรม ธรรมชาติกลับได้รับอภิสิทธิ์เหนือกว่า หรือการพูดมีความสำคัญกว่าการเขียน Jacques Derrida แย้งว่าไม่มีความเป็นคู่ตรงข้ามในระบบของภาษาและรหัสใดๆ ตัวบททั้งหลายไม่ได้มีเพียงความหมายเดียว ดังนั้น จึงไม่สามารถมีศูนย์กลางที่คู่ตรงข้ามดำรงอยู่ (Sangkhanpanthanon, 2016) เพราะฉะนั้นทฤษฎีการรื้อสร้างจึงมองว่าหากพิจารณาคุณค่าคู่ตรงข้ามที่เคย

ถูกมองข้ามไป หรือถูกลดความสำคัญลงได้แสดงบทบาท และความสำคัญออกมา โดยมุ่งทดแทนแก้ไขสิ่งที่เสียไป ภายใต้กรอบการรื้อสร้าง ความแตกต่างจะกลายมาเป็นสิ่งที่มีความโดดเด่น และมีคุณค่ามีความน่าสนใจ

ประเด็นสำคัญที่ Jacques Derrida ต้องการชี้ให้เห็นก็คือ วิธีคิดแบบคู่ตรงข้ามที่รับมาใช้ เช่น สิ่งมีชีวิต/ไม่มีชีวิต ร้อน/หนาว วัฒนธรรม/ชนชาติ ไม่ได้เป็นเพียงวิธีคิด แต่เป็นระบบการสร้างความหมายแบบหนึ่ง สรรพสิ่งจะมีความหมายเมื่ออยู่ภายใต้ระบบการแบ่งแยกแบบคู่ตรงข้ามนี้เท่านั้น หากสิ่งหนึ่งสิ่งใดเข้ากับคู่ตรงข้ามไม่ได้ก็จะกลายเป็นสิ่งแปลกประหลาดไปทันที ดังนั้น วิธีคิดแบบโครงสร้างนิยมเช่นนี้จึงเชื่อมั่นในการมีอยู่ การดำรงอยู่ของคู่ตรงข้าม Charoensin-o-lam (2011) อธิบายว่า Jacques Derrida ต้องการชี้ให้เห็นว่าเมื่อไม่มีศูนย์กลาง เช่น ไม่มีคู่ตรงข้าม ก็จะมีแต่เรื่องของ การเติมส่วนที่ขาดไปให้เต็ม หรือการแทนที่ สวมรอยอย่างไม่รู้จบ ซึ่ง Jacques Derrida เสนอวิธีคิดอีกแบบที่เรียกว่า “ความหลากหลาย” (Difference)

ด้วยเหตุนี้หลักการสำคัญของการรื้อสร้างจึงเป็นการวิเคราะห์การทำงานของคู่ตรงข้าม (Binary Opposition) ในโครงสร้างลึกของความคิดและวัฒนธรรมตามทฤษฎีโครงสร้างนิยม Jacques Derrida เชื่อว่าในการวิเคราะห์การทำงานของคู่ตรงข้าม เช่น ธรรมชาติ-วัฒนธรรม ชีวิต-ความตาย ดี-เลว สว่าง-มืด จะสามารถเน้นย้ำ (Highlight) และวิพากษ์พลังตรงข้ามให้ความหมายของคู่ตรงข้ามโดดเด่น และเน้นความหมายเพียงด้านเดียว โดยใช้อีกด้านที่ด้อยกว่ามาเปรียบ เพื่อให้อีกด้านหนึ่งเด่นขึ้นเท่านั้น โดยคำคู่ตรงข้ามที่ด้อยกว่าก็จะถูกมองข้ามไป แต่ถึงอย่างไรคำคู่ตรงข้ามที่ด้อยกว่าก็จำเป็นต้องมีไว้เพื่อให้สร้างลักษณะเฉพาะหรืออัตลักษณ์ของความเป็นคำคู่ตรงข้าม (Chantavanich, 2012) การวิเคราะห์ของทฤษฎีการรื้อสร้างนี้ ก็คือ การหาโครงสร้างภายในของวัตถุ ซึ่งทฤษฎีโครงสร้างนิยมมองว่าทุกสิ่งจะประกอบไปด้วยคู่ตรงกันข้าม ในขณะที่ทฤษฎีการรื้อสร้างต้องการชี้ให้เห็นว่า ระบบหรือโครงสร้างต่างๆ ที่ทฤษฎีโครงสร้างนิยมพยายามจะแสดงออกมานั้นเป็นการกำหนดขึ้นเองจากอำนาจของสังคม

แก่นความคิดสำคัญของ Jacques Derrida คือ การโต้แย้งทัศนะของนักโครงสร้างนิยมในเรื่องที่โครงสร้างนิยมเห็นว่า ตัวภาษามีระบบหรือโครงสร้างที่เป็นสากลอยู่เบื้องหลัง ถ้าหากมีวิธีการศึกษาที่ถูกต้องก็สามารถเข้าใจระบบหรือโครงสร้างดังกล่าว แต่ Jacques Derrida กลับมีความเห็นที่แตกต่างว่า ธรรมชาติของภาษานั้นไร้ระเบียบ และภาษาก็ไม่ได้มีชุดความสัมพันธ์แบบหนึ่งต่อหนึ่งระหว่างรูปสัญลักษณ์ (Signifier) กับความหมายสัญลักษณ์ (Signified) ไม้มีความชัดเจนระหว่างสองสิ่งนี้ สิ่งที่ Jacques Derrida ให้ความสนใจก็คือ การแสดงให้เห็นถึง “ความเลื่อนไหล” ของระบบภาษา ซึ่งสามารถโยงไปถึงระบบอื่นๆ ได้ด้วย (Jirasatthumb, 2010)

ดังนั้น ทฤษฎีการรื้อสร้างจึงเป็นทฤษฎีที่เน้นการอ่านเพื่อวิเคราะห์ตัวบท ด้วยการชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งภายในตัวบทนั้น ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของตัวบท การอ่านแบบหลังโครงสร้างนิยมจึงมีใจเรื่องของการตีความความหมาย แต่เป็นเรื่องของการตระหนักรู้ถึงความขัดแย้งภายในตัวบท เป็นผลมาจาก “ธรรมชาติ” ของการเขียนด้วยการนำส่วนต่างๆ มาประกอบ เรียงร้อยขึ้นภายใต้รหัสชุดต่างๆ ที่ขัดแย้งกัน สิ่งที่ได้จากการอ่านในแบบของทฤษฎีการรื้อสร้างจึงไม่ใช่ความหมาย แต่กลับเป็นความเป็นไปได้ของความหมาย ซึ่งย่อมมีมากกว่าหนึ่งความหมาย เพราะการอ่านเป็นทั้งการเพิ่มเติม และการเข้าไปแทนที่ สวมรอย เป็นการอ่านเพื่อสลายเอกภาพของตัวบทจากภายในตัวบทเอง (Charoensin-o-lam, 2012)

แนวคิดหนึ่งของทฤษฎีการรื้อสร้างเสนอว่างานวรรณกรรมทุกชิ้น จะมีความขัดแย้งทางความหมายในตัวบท มีผลทำให้งานชิ้นนั้น “รื้อทำลาย” ตัวเอง และหากสามารถเห็นความขัดแย้งดังกล่าวได้ ก็จะสามารถ “สร้าง” ความหมายใหม่ให้กับงานชิ้นนั้นได้ แต่ปัญหาคือ ผู้คนส่วนมากมักมองไม่เห็นข้อบกพร่องทางภาษาของงานชิ้นนั้นๆ เพราะผู้คนส่วนมากมักยอมรับความหมายของถ้อยคำนั้นโดยไม่มีข้อโต้แย้งใดๆ (Chantavanich, 2012)

Jacques Derrida ได้เสนอแนวคิดที่เรียกการรื้อสร้างไว้ว่า คือวิธีการอ่านตัวบท เพื่อค้นหาความหมายอื่นๆ ที่ตัวบทกดทับเอาไว้ เป็นการหาความหมายของความหมายหรือความหมายอื่นๆ (Polysemy) ได้แก่ ความคลุมเครือของ คำหรือวลีที่มีความหมายมากกว่าสองอย่างขึ้นไปเมื่อใช้ในบริบทที่ต่างกัน วิธีการรื้อสร้างจะแสวงหารายละเอียดว่าตัวบท ได้บดบังเงื่อนไขของใบบางอย่างที่เป็นพื้นฐานของตัวมันเองเอาไว้โดยไม่รู้ตัว เงื่อนไขเหล่านี้แย้งกับตรรกะที่ตัวบทนั้นเสนอออกมา การวิเคราะห์หาจุดที่ระบบกดทับไว้แล้วดึงออกมาให้เห็นจะเป็นการรื้อสร้างของตัวบทนั้นๆ เผยให้เห็นความย้อนแย้ง ในโครงสร้างเดิม ดังนั้นวิธีวิเคราะห์แบบรื้อสร้างคือการรื้อให้เห็นความหมายที่ถูกกดไว้ (Chantavanich, 2012)

ดังนั้น จากการรื้อสร้างตัวบทเช่นนี้ Jacques Derrida จึงมีความเชื่อว่าจะพบสิ่งที่ตัวบท “กดทับ หรือบดบัง” ว่าไม่จำเป็นต้องมี แต่จริงๆ แล้วกลับจำเป็นหรือขาดไม่ได้” ซึ่งเรียกสภาวะที่พบจากการรื้อสร้างนี้ว่า สิ่งที่ยาญไปที่ดำรงอยู่ (The Present Absences) หรือความเงียบที่กำลังผลิติดอยู่ (Productive Silences) เปรียบได้กับเงิอรรถของ บทความที่อาจสำคัญมากกว่าตัวเนื้อเรื่อง เพราะเป็นการบอกสิ่งที่เป็นรายละเอียดเพิ่มเติมหรือข้อมูลเล็กๆ น้อยๆ ที่ผู้เขียนไม่ต้องการนำมาไว้ในตัวเนื้อเรื่อง เพราะจะทำให้ขัดแย้งกับตัวเรื่อง ดังนั้นการรื้อสร้างจึงเป็นเรื่องของการตีความ ตัวบทมากกว่าการแสวงหาความจริงจากตัวบท (Chantavanich, 2012)

การศึกษาทฤษฎีการรื้อสร้างกับการอ่านในประเทศไทย

ในประเทศไทยได้มีนักวิชาการ และนักการศึกษาหลายท่านที่สนใจศึกษาทฤษฎีการรื้อสร้าง (Deconstruction) เพื่อทำความเข้าใจในตัวทฤษฎีให้เกิดความชัดเจนให้มากยิ่งขึ้น แล้วนำมาใช้กับการอธิบายเกี่ยวกับ ทักษะการอ่านในมุมมองที่น่าสนใจ ดังจะยกตัวอย่างนักวิชาการ และนักการศึกษาที่สนใจศึกษาทฤษฎีการรื้อสร้างกับการอ่านดังต่อไปนี้

Prasertsuk (2005) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการรื้อสร้างว่า สาระสำคัญของทฤษฎีการรื้อสร้างนั้นอยู่ที่ การวิเคราะห์ พิจารณาเข้าไปถึงกลวิธี สภาวะสมมติฐาน และกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงของภาษา และการสร้างความหมายของการพูดและการเขียนซึ่ง Jacques Derrida เจ้าของทฤษฎีนี้ใช้กระบวนการที่เรียกว่า “ดิฟเฟอรองซ์ (Différance)” ซึ่งเป็นการวิพากษ์ถึงสิ่งที่งานเขียนชิ้นนั้นๆ ไม่ได้พูดถึงหรือมองข้ามต่อสิ่งนั้นในการสร้างความสมบูรณ์ และความครอบคลุมของตัวเองขึ้นมา Jacques Derrida แสดงการต่อต้านแนวความคิดที่ว่าภาษาเป็นศูนย์กลางของ กฎเกณฑ์และระเบียบต่างๆ ซึ่ง Jacques Derrida เชื่อว่าแนวคิดดังกล่าวจะนำไปสู่การปิดกั้นทางความคิด และเชื่อว่าไม่มีงานเขียนหรือแนวความคิดใดๆ ที่สามารถบอกเล่า หรือทำความเข้าใจถึงทุกสิ่งทุกอย่างได้อย่างสมบูรณ์แบบ ถึงแม้ว่า จะเชื่อว่าเป็นเช่นนั้นจริงก็ตาม Jacques Derrida ยังเชื่ออีกว่าวัตถุชิ้นหนึ่งนั้นมีหลายด้าน การมองวัตถุหนึ่งชิ้นจาก มุมมองหนึ่งย่อมเป็นการรับรู้ในด้านเดียวโดยยังคงมีความเป็นไปได้ในการมองวัตถุชิ้นนั้นจากมุมอื่นๆ อีก ดังนั้น งานเขียนก็เช่นกันย่อมมีบางสิ่งหรือแนวความคิดนั้นลึ้มที่จะกล่าว หรือละเอียดถึงบางสิ่งที่ถูกมองข้ามไปหรือบางส่วนที่

ขาดหายไป ซึ่งการละเลยนั้นก็มีผลต่อโครงสร้างของ “ตัวบท” เช่น ในงานเขียนอาจมีการทอดทิ้งหรือละเลยในการกล่าวถึงบุคคลใดหรือไม่ วัตถุประสงค์ของหนังสือขาดการพูดถึงหัวข้อใดหรือไม่ มีความเกี่ยวพันของตัวบทกับทางด้านอื่น เช่น การเมืองหรือไม่ Deconstruction จึงเป็นมากไปกว่าการเปรียบเทียบงานชิ้นหนึ่งกับมาตรฐานในการวิจารณ์ที่มีอยู่แล้ว แต่เป็นการค้นหาช่องทางหรือวิธีการที่งานเขียนนั้นได้แสดงถึงสิ่งซึ่งถูกมองข้ามไปโดยใช้ “วิธีการเคลื่อนย้าย (Displace)” จากการค้นหาจากสิ่งที่อยู่ภายในตัวเองไปสู่สิ่งที้อาจอยู่นอกหรือ “ตัวบทอื่น (Other Texts)” เช่น การวิพากษ์วรรณกรรมในเชิงแบบแผนทั่วไปจะเน้นการวิจารณ์ไปตามเนื้อหาและข้อดีข้อเสียของงานชิ้นนั้นเพียงด้านเดียว และมักจะเป็นไปในแนวเชิงเส้น เช่น a ก่อให้เกิด b แต่ Deconstruction จะมองกลับกันว่า b อาจไม่ได้เกิดจาก a แต่เพียงอย่างเดียว แต่อาจได้รับผลมาจากปัจจัยอื่นๆ อีกด้วย

Chantavanich (2012) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการก่อสร้างว่า ทฤษฎีการก่อสร้างเป็นเรื่องของการตีความตัวบทมากกว่าการแสวงหาความจริงจากตัวบท โดย Jacques Derrida เชื่อว่าสิ่งที่ตัวบท “กดทับ หรือบดบังว่าไม่จำเป็นต้องมีแต่จริงๆ แล้วกลับจำเป็นหรือขาดไม่ได้ ซึ่งเรียกสภาวะที่พบจากการก่อสร้างนี้ว่า “สิ่งที่หายไปทีดาร์อยู่” (The Present Absences) เป็นการบอกสิ่งที่ผู้เขียนไม่ต้องการนำมาไว้ในตัวเนื้อเรื่อง เพราะจะทำให้ขัดแย้งกับตัวเรื่อง งานวรรณกรรมทุกชิ้นจึงมีความขัดแย้งทางความหมายในตัวบท มีผลทำให้งานชิ้นนั้น “รื้อทำลาย” ตัวเองและหากสามารถเห็นความขัดแย้งดังกล่าวได้ ก็จะสามารถ “สร้าง” ความหมายใหม่ให้กับงานชิ้นนั้นได้

Wirasaya (2012) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการก่อสร้างว่าเป็นทฤษฎีของนักคิดหลังโครงสร้างนิยมในการวิพากษ์วิจารณ์ สิ่งที่เราเรียกว่าเป็นตัวบทหรือตำรา (Text) ซึ่งเป็นศัพท์ของนักปรัชญาชาวฝรั่งเศสชื่อ Jacques Derrida ให้มีความหมายว่าเป็นเรื่องอะไรก็ได้ที่สามารถวิเคราะห์เชิงวิพากษ์วิจารณ์รากศัพท์ มีความหมายว่าดึงแยกออกจากกัน (Taking It Apart) ซึ่งหมายความว่าดึงส่วนประกอบออกไปให้หมดเพื่อบ่งชี้ว่าแยกกัน มีความหมายต่างกัน คำว่าการก่อสร้าง (Deconstruction) ดังกล่าวยังมีความหมายว่าเป็นการยกเลิก (Undoing) สิ่งที่เป็นความคิดหลัก (Constructs) ของอุดมการณ์หรือสิ่งที่เป็นขนบปฏิบัติ (Convention) ซึ่งได้กำหนดความหมาย (Meaning) ดังนั้น การก่อสร้างจึงต้องเป็นการจู่โจมและเปิดให้เห็นข้อขัดแย้งและความไม่สอดคล้องกัน ดังนั้น ย่อมไม่สามารถบ่งชี้สัจธรรมเที่ยงแท้ถาวร (Absolute Truth) Jacques Derrida เห็นว่าภาษาความจริงและความหมายเป็นสิ่งที่เข้าใจยาก (Elusive) มีความหมายสองแง่สองง่าม (Equivocal) และมีลักษณะที่สัมพันธ์กัน (Relative) แม้ผู้ที่กำหนดหรือผู้ที่แต่งตัวบทหรือตำราดังกล่าวได้สูญหายหรือเปลี่ยนไปแล้ว รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่ตัวบทหรือตำรานั้นได้ถูกสร้างขึ้นมาก็ได้เปลี่ยนไปแล้ว แต่ความหมายของตัวบทหรือตำรานั้นยังไปได้ไกลเกินกว่าสิ่งที่ตั้งใจไว้ในความหมายนี้ ผู้อ่านจึงกลายเป็นผู้กำหนดหลายสิ่งหลายอย่างเข้ามาสู่ผลงานของผู้แต่งหรือคนทำเรื่องราวแต่ดั้งเดิม การก่อสร้างเป็นการทำตามวิทยาการของระเบียบวิธีที่ใช้ตีความข้อเขียน ซึ่งใช้วิธีการสำรวจตรวจสอบตัวบทหรือตำรา แต่วัตถุประสงค์แตกต่างกัน ทั้งนี้ เพราะระเบียบวิธีที่ใช้ตีความข้อเขียนนั้นมุ่งค้นหาความหมายพื้นฐานในบริบทใดบริบทหนึ่ง แต่การก่อสร้างต้องการเปิดเผยว่า ความหมายมีลักษณะเปลี่ยนแปลงและตีความได้หลากหลาย

Charoensin-o-lam (2012) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการก่อสร้างว่า มโนทัศน์เรื่องวิธีการก่อสร้างนั้น Jacques Derrida ใช้ในความหมายเชิงบวก หมายถึงการสร้างกรอบ/วงล้อม โดยดูว่าวาทกรรมต่างๆ ถูกผลิต/สร้างขึ้นได้อย่างไร

มีระเบียบ กฎเกณฑ์ จารีตใดเป็นตัวกำหนด ไม่แตกต่างไปจากบทกลอน หรือบทกวีที่ต้องมีหลักเกณฑ์บางอย่าง กำหนดให้เป็น แต่ในระดับของวิธีการหาความรู้ (Method) วิธีการรื้อสร้างสำหรับ Jacques Derrida หมายถึง การแทนที่/สวมรอยสิ่งหนึ่งด้วยอีกสิ่งหนึ่ง แต่ร่องรอยของสิ่งที่ถูกแทนที่ก็ยังคงอยู่รวมตลอดของการเขย่า/สั่นคลอนสิ่งที่ ตกตะกอนนอนกันให้ขุ่นขึ้นมา เพื่อหาคู่ประกอบต่างๆ ของสิ่งที่ต้องการศึกษา (De-Sedimentation) หรือเป็นการผ่า/แบ่ง (Reduction) สิ่งที่ต้องการศึกษาออกเป็นหน่วย/ส่วนย่อยๆ เพื่อดูความสัมพันธ์ของหน่วยย่อยเหล่านี้ว่ามีรหัส ระเบียบ กฎเกณฑ์ หรือโครงสร้างใดกำกับ/กำหนดให้เป็นอย่างที่เป็นอยู่ การรื้อสร้างจึงเป็นการอ่านเพื่อสลาย สั่นคลอน เอกภาพของตัวบทจากภายในตัวบทเอง ด้วยการชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งภายในตัวบทนั้น ซึ่งจะนำไปสู่การล่มสลายของ ตัวบทในที่สุด การอ่านแบบทฤษฎีหลังโครงสร้างนิยมจึงไม่ใช่เรื่องของการศึกษา แต่เป็นเรื่องของการตระหนักรู้ถึงความ ขัดแย้งภายในตัวบท ซึ่งเป็นผลมาจาก “ธรรมชาติ” ของการเขียน ด้วยการนำเสนอเสี้ยวต่างๆ มาประกอบ ร้อยรัด ถักทอ กันขึ้นภายใต้รหัสชุดต่างๆ ที่ขัดแย้งกัน สิ่งที่ได้จากกรอ่านในแบบของนักทฤษฎีแนวหลังโครงสร้างนิยมจึงไม่ใช่ ความหมาย แต่กลับกลายเป็นความเป็นไปได้ของความหมาย ซึ่งย่อมมีมากกว่าหนึ่งความหมาย เพราะการอ่านเป็นทั้ง การเพิ่มเติม และการเข้าไปแทนที่/สวมรอย เป็นการอ่านเพื่อสลาย สั่นคลอนเอกภาพของตัวบทจากภายในตัวบทเอง

ดังนั้น การอ่านแบบทฤษฎีหลังโครงสร้างนิยมจึงไม่ใช่การอ่านเพื่อค้นหาความหมายที่แท้จริง และก็ไม่ใช่ การอ่านแบบทฤษฎีโครงสร้างนิยม/สัญวิทยาที่มีจุดอ่อนสำคัญอยู่ที่ความมืดบอด กับความแตกต่างที่หลากหลายด้วย การลดทอนสิ่งที่ซับซ้อนมาเป็นเพียงเรื่องง่ายๆ และแคบๆ ที่เรียกกันว่า “โครงสร้าง/รหัส” แต่เป็นการอ่านเพื่อหา ความเป็นไปได้ของความหมายซึ่งจะต้องมีมากกว่าหนึ่งความหมาย เนื่องจากเป็นการอ่านที่ทั้งเพิ่มเติมและแทนที่/ สวมรอย หรือที่ Jacques Derrida เรียกว่า Supplement ในงานเรื่อง Dissemination ของเขา และเป็นการอ่านเพื่อดู กลวิธีการเขียน การทำงานของภาษา การร้อยเรียงของรหัสชุดต่างๆ ที่ขัดแย้งกัน และต่างเป็นอิสระแก่กันแต่มาอยู่ รวมกัน จนทำให้ความหมายเป็นเรื่องที่กำหนดตัดสินไม่ได้ (The Undecidability)

ทฤษฎีการรื้อสร้างเป็นทฤษฎีที่ต่างจากทฤษฎีโครงสร้างนิยมตรงที่ไม่เชื่อในการมีอยู่ โดยไม่เชื่อว่า วัตถุ (บวรธรรมกรรม สังคม หรือมนุษย์) มีระบบหรือโครงสร้างซ่อนอยู่ โดยที่ Jacques Derrida ได้สรุปประเด็นสำคัญของ ความไม่เชื่อใน 3 ประเด็นด้วยกัน คือ 1) ไม่เชื่อเรื่อง การมีอยู่ การดำรงอยู่ของฐานราก หรือจุดกำเนิด 2) การไม่เชื่อใน เรื่อง การปรากฏตัวที่สมบูรณ์ 3) ไม่เชื่อในความเป็นศูนย์กลางของมนุษย์ในฐานะองค์ประธาน (ไม่เชื่อในอิสระหรือ อำนาจอธิปไตยของมนุษย์) จากแนวคิดในเรื่องการไม่เชื่อของการมีอยู่ เป็นอยู่ ทำให้การวิพากษ์ด้วยโครงสร้างภาษาที่ สืบทอดมาจากแนวคิดโครงสร้างนิยมก็ถูกมองข้ามไป สุดท้ายไม่มีสัญญา ไม่มีโครงสร้างที่ตายตัว ทั้งรูปสัญญะและ ความหมายสัญญะก็เปลี่ยนไปตามสถานการณ์และเวลา โครงสร้างก็เป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน มีอยู่เพียงแค่ช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น

Satyawadhna (2013) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการรื้อสร้างว่า Jacques Derrida วิพากษ์กรอบแนวคิดของสำนัก ภาษาศาสตร์แนวโครงสร้าง-หน้าที่ ซึ่งมีวิธีคิดที่ติดอยู่กับหน้าที่ของคำ โครงสร้างของประโยคอย่างแข็งขันตายตัว Jacques Derrida ชี้ให้เห็นว่าถ้อยคำในภาษา และสำนวนทั้งหลายมีความลื่นไหล เปลี่ยนแปลง มีความเป็นพลวัต รวมทั้ง เมื่อได้มีการผูกเชื่อมโยงเรียงร้อยเป็นประโยค เป็นข้อความ เป็นย่อหน้า เป็นเรื่องเป็นราว ในบริบทหนึ่งๆ ล้วนมี “รหัสสนัย” (Language Code) ซุกซ่อนและแอบแฝงอยู่ โดยผู้สื่อสาร-ผู้ใช้ภาษา และผู้รับสาร ซึ่งเป็นผู้นำเอาภาษาไปใช้

ต่อๆ กันไปเป็นทอดๆ จึงต่างตกอยู่ใน “กักตัก” ของภาษา และถูกรหัสสยของภาษานำพาไปในทิศทางที่ไม่ทันรู้ตัว หรือไม่อาจจะตระหนักก็ได้ หากไม่ใช้ความใคร่ครวญ ตรិตรง และที่สำคัญหากไม่รู้จักใช้ความคิดวิพากษ์ภาษาและ ถอดรหัสสยของภาษา ซึ่งล้วนแล้วแต่มี “กลลวง” ที่ยากแท้จะหยั่งถึง ทั้งนี้ Jacques Derrida ไม่เพียงแต่เสนอให้คิดเชิง วิพากษ์เท่านั้น Jacques Derrida ยังได้สร้าง “วาทกรรม” ชุดใหม่ขึ้นมาด้วยการใช้กระบวนการ “รื้อสร้าง” ตามที่ Jacques Derrida เสนอให้ใช้ศัพท์ “Deconstruction” เป็นฐานคิดเชิงทฤษฎีขั้นพื้นฐานที่ผู้ใช้ภาษา พึงเริ่มต้นและใส่ใจ รื้อสร้างของภาษา ดังตัวอย่างคำว่า “Be free!” ซึ่งเข้าใจว่า “Be free!” หมายความว่าอย่างไร สำหรับคนต่างภาษา คำและข้อความนี้จะแปลได้ว่า “(จง) เป็นอิสระ!” ซึ่ง Jacques Derrida ชี้ให้เห็นว่ากลลวงของถ้อยคำและข้อความนี้อยู่ที่ ลักษณะตรงข้ามที่ขัดแย้งกันระหว่างความหมาย “ให้เป็นอิสระ” กับรูปแบบความสัมพันธ์ของประโยคที่เรียงร้อยต่อกัน ง่ายๆ เพียงสองคำสองพยางค์แต่มีความหมายสำคัญเป็นประโยคคำสั่ง (ตามลักษณะโครงสร้างภาษาที่ไม่ใช่ภาษาไทย) ประโยคสั้นๆ นี้ยังถูกกำกับควบคุมด้วยเครื่องหมายอัญประกาศ แล้วตามด้วยเครื่องหมายอัศเจรีย์ ซึ่งในภาษาอังกฤษ และฝรั่งเศสใช้กำกับประโยคที่เป็นคำสั่งและมีความหมายเชิงบังคับ ดังนั้น เมื่อถอดรหัสสยของข้อความนี้ออกมาตาม แนวทาง “การรื้อสร้าง” Jacques Derrida ชี้ให้เห็นคิดว่า ผู้รับเอาชุดข้อความนี้มาปฏิบัติไม่ได้เป็นอิสระ ไม่ได้รับการปลด หรือพ้นจากการกำกับควบคุม โดยนัยนี้ “ความเป็นอิสระ” จึงไม่ได้มีอยู่จริง และผู้ที่รับคำสั่ง “ให้เป็นอิสระ” ก็จะต้องเป็น เหยื่อของกักตักทางภาษา พาให้เข้าใจเองอย่างคลาดเคลื่อน หลงเข้าใจไปว่าตนได้รับ “อิสรภาพ” จริงๆ แต่ไม่ได้เป็น เช่นนั้น คำว่า “อิสรภาพ” หากถอดรื้อตาม “การรื้อสร้าง” จึงไม่ได้ มีอยู่จริง เป็นเพียงสิ่งสมมติ เป็นสิ่งหลอกลวง เป็นสำนวนโวหารที่ได้สร้างกักตักไว้ให้คนหลงเชื่อ และที่สุดก็เป็น “มายาคติ” นั่นเอง

Chotudomphan (2016) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการรื้อสร้างว่า การรื้อสร้างเป็นการปฏิเสธความเป็นสัจธรรม หรือความเที่ยงแท้ของวิทยาศาสตร์ และเป็นการปฏิเสธการให้ค่าความหมายแบบทฤษฎีโครงสร้างนิยม การรื้อสร้างนั้น ไม่ได้เป็นการสร้างสิ่งใหม่ที่แปลกใหม่ขึ้นมา แต่เป็นการชี้ให้ผู้อ่านได้เห็นถึงการไหลเลื่อน หรือการเปลี่ยนแปลง และความซับซ้อนของความหมาย ด้วยเหตุนี้วรรณกรรมจึงเป็นผลผลิตของภาษาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการไหลเลื่อน หรือ การเปลี่ยนแปลง และเปลี่ยนผ่านของสัญญาะจึงมีความหมายที่ไม่แน่นอนหรือตายตัว การอ่านตามแนวทางของการรื้อสร้าง จึงเป็นการพิจารณาความหมายที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด เป็นการหาศูนย์กลางที่ดับพหิตโยง และ ก่อโครงสร้างของความหมายของตนขึ้น และรื้อเอาศูนย์กลางออกเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเปราะบาง และความไม่เสถียร ของโครงสร้าง วิธีการหนึ่งที่ใช้ในการอ่านแบบการรื้อสร้างคือการแสดงให้เห็นถึงความไม่ลงตัว (Undecidability) ของตัว บทซึ่งอาจเป็นบางตอนของตัวบทที่มีความหมายกำกวม และไม่เสถียร เป็นจุดที่ภาษาแปรเปลี่ยน และสามารถตีความได้ หลากหลาย ในกรอบดังกล่าวตัวบทวรรณกรรมจะมีการศึกษาเพื่อแสดงให้เห็นถึงความซับซ้อน ลึกถื่น และกำกวม ของ ความหมาย กล่าวได้ว่า การรื้อสร้างเป็นการอ่านตัวบทในทิศทางที่ตัวบทไม่ได้มุ่งเสนอ เป็นการแสวงหาความขัดแย้ง และ ความไม่เสถียรในตัวบท การอ่านแบบการรื้อสร้างไม่จำเป็นต้องอ่านตัวบททั้งชิ้น หากแต่อาจเป็นการอ่านเพียงแค่นัยย่อ หน้า และแสดงให้เห็นถึงจุดที่เกิดความลึกถื่นของการนำเสนอความหมายได้

Chotudomphan (2016) ได้นำเสนอตัวอย่างของตัวบทที่จะใช้ประกอบเพื่อนำเสนอการวิจารณ์ตามแนวการก่อสร้างคือ กวีนิพนธ์เรื่อง “พระ” ของละไมมาด คำฉวี ที่วิพากษ์วิจารณ์คนปัจจุบันที่เข้าพระด้วยหลงติดอยู่กับมูลค่าทางวัตถุ ไม่ได้ใส่ใจกับพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

พระ

ชื่อพระองค์พระไม่เห็นพระ

เห็นแต่ดิน, โลหะเป็นรูปร่าง

บอดด้วยทิพย์แห่งธรรมฎกอำพราง

หวังแต่รูปที่จะสร้างอิทธิฤทธิ์

ให้เมตตา, ปาฏิหาริย์ ให้คนรัก

ให้หนังเหนียว, มีดหัก, ยิงผิด

ดีช้อยู่กับตัวต่างไม่คิด

ยกดินทรายศักดิ์สิทธิ์ขึ้นบูชา

กวีนิพนธ์ “พระ” แสดงให้เห็นถึงวิกฤตของพระพุทธศาสนาที่คนให้ความสำคัญกับเปลือกนอกมากกว่าการศึกษาพระธรรมคำสั่งสอน อีกทั้งยังนำเสนอให้เห็นถึงพรมแดนที่แตกต่างกันระหว่าง “รูป” กับ “เนื้อใน” ระหว่าง “ดินทราย” กับ “สารัตถะที่แท้จริงของศาสนา”

กวีนิพนธ์เรื่อง “พระ” ไม่ได้ตั้งคำถามกับความเป็นกวีนิพนธ์ที่ใช้สื่อความหมาย เนื่องจากหากพิจารณาให้ตีความการประพันธ์แบบกลอนแปดที่กวีนิพนธ์เรื่องนี้ใช้นับได้ว่าเป็น “รูป” อีกรูปหนึ่งเช่นเดียวกัน หากพิจารณาว่าเนื้อหาของกวีนิพนธ์ “พระ” ส่งเสริมให้ผู้อ่านแยกแยะระหว่างตัวสื่อกับความหมายแล้ว ในระดับรูปแบบหรือกระบวนการสร้างสรรค์ของกวีนิพนธ์นี้ก็กลับย้อนแย้งกับเนื้อหา เนื่องจากกวีพยายามใช้วรรณศิลป์หลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเล่นคำว่า “พระ” ในวรรคแรก หรือการใช้คำปฏิพจน์ “ดินทรายศักดิ์สิทธิ์” ในวรรคสุดท้ายเพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านเข้าถึงเนื้อหาของกวีนิพนธ์ หากพิจารณาวรรคที่ 5 และ 6 “ให้เมตตา, ปาฏิหาริย์ ให้คนรัก/ให้หนังเหนียว, มีดหัก, ยิงผิด” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของรูปในการลวงให้คนเชื่อปฏิบัติตาม ยิ่งทำให้เห็นถึงความคล้ายคลึงระหว่างรูป “พระ” กับรูป “กวีนิพนธ์” มากขึ้น เนื่องจากรูปทั้งสองพยายามลวงให้คนเชื่อหรือยึดถือในความคิดบางอย่างโดยเทคนิคกลวิธีนานัปการ

นอกจากนี้ สามารถพิจารณาได้อีกว่ารูปแบบกับเนื้อหามีความสัมพันธ์กันอย่างแนบเนียน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากวรรคแรกที่มีการเล่นคำ “ชื่อพระองค์พระไม่เห็นพระ” ที่ไม่สามารถจะถอดความออกมาได้โดยง่าย เนื่องจากความซับซ้อนของคำว่า “พระ” ที่ปรากฏในตำแหน่งที่แตกต่างกันจนทำให้สิ่งที่กวีต้องการจะนำเสนอคือการแบ่งแยกระหว่าง “รูปภายนอก” กับ “เนื้อใน” เป็นไปไม่ได้ในตรรกะของกวีนิพนธ์เอง ลักษณะดังกล่าวเป็นความย้อนแย้งระหว่างตรรกะของเนื้อหากับตรรกะของรูปแบบ กล่าวคือ ในขณะที่กวีต้องการจะย้ำให้ผู้อ่านแยกแยะระหว่าง “รูป” กับ “เนื้อใน” สิ่งที่เขากำลังทำในระดับของการสร้างสรรค์งาน กวีนิพนธ์กลับขัดแย้งกันเนื่องจากได้แสดงให้เห็นว่า “รูป” กับ “เนื้อใน” ย่อมไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ไม่ว่าจะเป็นความหมายของคำว่า

“พระ” ที่ขึ้นอยู่กับตำแหน่งของคำในวรรคหรือการที่กวียังคงยึดติดกับ “รูป” ในการเชื่อเชิญให้ผู้อ่านเชื่อตามสิ่งที่กวีต้องการจะนำเสนอ

อย่างไรก็ตาม เราอาจจะมองว่าการรื้อสร้างไม่ได้มีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้การสื่อความผ่านภาษานั้นเป็นไปได้ ไม่ได้ หากแต่ทำให้ทั้งนักเขียนและนักอ่านหันมาให้ความสำคัญกับบทบาทของภาษามากขึ้นและรู้เท่าทันถึงความขมขื่นของการนำเสนอความจริงผ่านภาษา หากพิจารณาในแง่นี้แล้วการวิเคราะห์ตัวอย่างกวีนิพนธ์เรื่อง “พระ” อาจจะเป็นอุทาหรณ์ย้ำเตือนให้เห็นถึงความจำเป็นที่นักเขียนต้องตระหนักถึงกระบวนการสร้างสรรค์งานเขียน ไม่ใช่เฉพาะเนื้อหาและกลวิธีการนำเสนอเท่านั้น ผู้เขียนจำเป็นต้องตระหนักว่า การประพันธ์ในแง่หนึ่งคือการประกอบสร้าง “ความจริง” หาใช่เพียงแค่สะท้อนโลกความจริง การนำเสนอผ่านภาษาและไม่ตั้งคำถามกับภาษาย่อมนำไปสู่ความย้อนแย้งที่รื้อการรื้อสร้างในที่สุด

บทสรุป

ทฤษฎีการรื้อสร้างเป็นทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ที่เน้นวิธีการอ่านตัวบทเพื่อหาจุดที่ระบบกดทับความหมายบางอย่างไว้ให้พบแล้วดึงออกมาให้เห็น จะเป็นการรื้อสร้างของตัวบทนั้นๆ และเผยให้เห็นความย้อนแย้งในโครงสร้างเดิม หลักการสำคัญของการรื้อสร้าง คือ การวิเคราะห์การทำงานของคู่ตรงข้ามในโครงสร้างลึกของความคิดและวัฒนธรรมตามทฤษฎีโครงสร้างนิยม มุ่งให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความไม่มีเสถียรภาพของภาษา มีการเปลี่ยนแปลง และความซับซ้อนของความหมาย อีกทั้งยังถือได้ว่าเป็นหนึ่งในการแสดงออกทางความคิดที่สำคัญ และสามารถตีความได้หลากหลายโดยจะเป็นการตีความตัวบทมากกว่าการแสวงหาความจริงจากตัวบท วิธีการรื้อสร้างทำได้โดยการนำเอาตัวบทมาแยกหรือแบ่งเป็นส่วนย่อย วิเคราะห์ว่าตัวบทที่ถูกแยกย่อยแล้วนี้อิงอยู่กับตัวสมมติที่ได้กำหนดไว้แล้วล่วงหน้า และพลังทางวาทศิลป์อย่างไรบ้าง

References

- Chantavanich, S. (2012). *Sociological theory*. Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Charoensin-o-lam, C. (2011). *Introduction to the concept of post-popular structures*. Bangkok: Sommadhi Publishing House. [in Thai]
- Charoensin-o-lam, C. (2012). *Popular structural symbols Behind the popular structure with political science education*. Bangkok: Vibhasa. [in Thai]
- Chotudomphan, S. (2016). *The theory of western literary criticism in the 20th century*. Bangkok: Chulalongkorn University Publishing House. [in Thai]
- Derrida, J. (1980). *Writing and difference*. Translated by Alan Bass. Chicago: University of Chicago Press.
- Jirasatthumb, N. (2010). *Postmodern and Economics: Critique, hypothesis, Economic reasons*. Bangkok: Vibhasa. [in Thai]

- Prasertsuk, S. (2005). *Media and meaning in architecture: from structure Popular after the popular structure*. Bangkok: Thammasat University. [in Thai]
- Sangkhanpanthanon, T. (2016). *Contemporary literature theory glasses*. Pathumthani: Nakorn Publishing. [in Thai]
- Satyawadhna, C. (2013). *Write to think through life and the discourse of Jacques Derrida*. Bangkok: School of Liberal Arts Walailak University. [in Thai]
- Thepsuwan, B. (1996). *Literary glasses*. Bangkok: Amarin Printing. [in Thai]
- Wirasaya, J. (2012). *Lecture notes Subject scope and methods of study (9902) Philosophy of Science I on various intellectual heritage Intellectual Heritage of Disciplines*. Bangkok: Ramkhamhaeng University. [in Thai]
- Wisutthangkur, K. (2007). *Analyzing the concept of the construction of Asaph Maha Thera and Derrida, Copies of research papers*. Khon Kaen: Humanities and Social Sciences Khon Kaen University. [in Thai]